

Innebörd och utbredning av upplevd föräldrapress i ungas idrott

Sedan tidigare är det känt att de allra flesta föräldrars närvaro och engagemang i idrottsmiljön är till stöd och glädje för unga idrottare. Dock råder brist på kunskap om hur barn upplever föräldrainvolvering i idrottsmiljön som är missriktad, obalanserad och alltför pressande. Det finns exempel på hur föräldraengagemang - i extremfall - kan leda till kriminella handlingar, som det uppmärksammade fallet med hockeyppan i USA som misshandlade en annan förälder till döds efter en pojkmatch. Desto bättre har vi i Sverige varit förskonade från liknande tilltag. Vi har dock, i Växjö i Småland (2004), haft ett fall där en idrotts pappa blivit dömd i domstol för misshandel av sin son efter en tennismatch.

CHRISTIAN AUGUSTSSON
IDROTTSVETENSKAP
KARLSTADS UNIVERSITET

GÖRAN PATRIKSSON
IDROTTSHÖGSKOLAN
GÖTEBORGS UNIVERSITET

Barn och unga har ett naturligt behov av lek och rörelse under uppväxtåren. Även om röster höjs idag om hur barn av idag är alltför stillasittande, kännetecknas de flesta barns uppväxt av en tydlig iver till aktiv lek och rörelse. Då är inte steget långt till den organiserade föreningsidrotten med många valmöjligheter för unga individer. Med RF:s riktlinjer som grund gestaltar sig en verksamhet för unga idrottare, vilken är i behov av en stödapparat av föräldrar. Utan de ideellt involverade föräldrarna blir det sämre möjligheter att idrotta för barn och unga. Bland de 600 000 ideella ledare inom idrottsrörelsen är gruppen av föräldrar en av grundstommarna (Patriksson & Wagnsson, 2004). De föräldrar som är engagerade i sina barns idrottande har valt en tidsödande sysselsättning, inte minst på grund av allt skjutsande till match/tävling och träning. Dessutom kan det också vara en ekonomisk belastning när medlemsavgifter, utrustning och resekostnader skall betalas. Barns idrottande kan ta upp en stor del av familjens gemensamma fritid och ekonomi (Patriksson, 1995; Patriksson & Wagnsson, 2004; RF 2004:2). En annan sida av ekonomins inblandning i ungas idrott är också på det sätt som unga idrottare kontrakteras allt lägre ned i åldrarna. Inom stora internationella idrotter, som till exempel fotboll,

förekommer proffskontrakt redan i 10-12 års ålder. Även i Sverige finns exempel på kontrakterade "professionella" unga idrottare, där bland annat flera av våra mest framgångsrika tennisspelare haft kontrakt och personliga sponsorer redan i tidiga tonåren.

Frågeställningar

Denna studie utgår ifrån unga idrottarens självrapportering av upplevelser av sina föräldrars involvering i idrottsmiljön, särskild med avseende på föräldrapress:

Hur upplever unga idrottare föräldrars närvaro, agerande och öppna reaktioner riktat mot dem i idrottsmiljön?

Vad kan det innebära för unga idrottare att uppleva föräldrapress?

Vad visar tidigare forskning inom problemområdet?

Flera studier har visat hur ungas upplevda kompetens i idrott, i stor utsträckning kan grunda sig på föräldrarnas värdering. Feedback från föräldrar till barn i idrottsmiljön förmedlas dessutom i allmänhet med ett känslomässigt uttryck. Idrottsmiljön kan genom sin tävlings- och matchkaraktär ha en förstärkande effekt likt en katalysator för känslouttryck i feedbacken

Föräldrars medverkan behövs inom idrotten. Men gränsen är skör mellan vad som upplevs som "lagom" och vad som känns "alltför pressande". Foto: Artur Forsberg

från föräldrar till barn (Alfermann & Wurth, 2001; Brustad, 2001). Coakley (2003) är kritisk mot hur barn- och ungdomsidrotten är utformad. Han menar att det är för lite lek och för mycket allvar och en "överorganisering" av avancerade övningar och tävlingsmoment, vilket inte ger barnen tillräckligt med tid till att långsamt växa in i idrotten. Föräldrar och tränare behövs, men utan barns delaktighet i idrottsverksamhetens utformning skapas för många stressfulla moment. Ett överdrivet föräldraengagemang i form av ekonomiskt stöd (avgifter, utrustning, material) och nedlagd tid (resor och semester) kan också vara en källa till upplevd press till att idrotta hos barn (Coakley, 2003). Idrottsforskarna Lee och MacLean (1997) utgår primärt från barns subjektiva upplevelse av föräldrarnas riktade reaktioner och agerande kopplat till sina barns idrottsprestationer. En av de huvudpunkter som Lee och MacLean betonar är förhållandet mellan barnens "önskade" och det "faktiska" engagemanget som föräldrarna utövar mot sitt barn. De menar att en viktig kärnpunkt för att förklara mekanismerna angående föräldrapress ligger i att förstå sambandet mellan barnens upplevelse av intensiteten i föräldrarnas engagemang och barnens upplevda press. Lee och MacLean poängterar

hur det antagligen finns en skör linje mellan vad som upplevs som "lagom stöd" och vad som upplevs som "alltför pressande".

Definition av begreppet upplevd föräldrapress

Det är just övergången eller gränsdragningen mellan stöd och press, som är problematisk i en möjlig definition av ett begrepp som upplevd föräldrapress. Mot bakgrund av tidigare forskning framgår att när föräldrar riktar förväntningar mot och ställer krav på sina idrottande barn att prestera mer än de förmår, och de unga idrottarna upplever sina prestationer som otillräckliga utvecklas upplevelser av föräldrapress. Den definition av upplevd föräldrapress som används i denna studie kan uttryckas som: *Unga idrottarens upplevelser av otillräcklighet i sitt idrottande, vilket skapats av föräldrars alltför höga, uttalade eller outtalade, förväntningar och krav på individen att prestera i idrottsmiljön.*

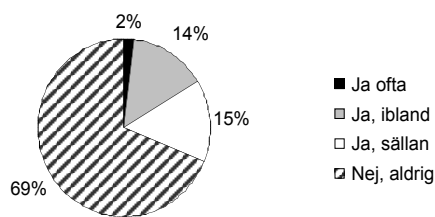
Design

Totalt har 601 ifyllda enkäter (466 barn 8-12 år och 135 ungdomar 13-16 år) samlats in bland unga idrottare. Besvarandet av frågorna skedde i en bekant miljö för respondenterna, idrottsmiljön, i samband med träning. I enkäten ingick instrumentet (Föräld-

rapresskalan, FPS), som bestod av fem frågor som var framtagna för att ringa in viktiga komponenter i förståelsen av upplevd föräldrapress. Dessutom genomfördes en intervjuundersökning med 12 unga idrottarna som var mellan 10 och 14 år. De undersökta idrotterna är tolv till antalet, vilka representerar de mest populära barn- och ungdomsidrotterna idag. Fördelningen mellan pojkar (48%) och flickor (52%) är jämn. Ett par av idrottsgrenarna har dock stark slagsida åt endera könet. Pojkar dominerar i ishockey och flickor i ridsport, vilka kännetecknas som typiska pojk- respektive flickidrotter. Den genomsnittliga åldern (M) utslaget på hela undersökningsgruppen är 11,1 år, där den yngsta gruppen består av åttaåringar och den äldsta åldersgruppen av sextonåringar.

Resultat

I resultatredovisningen nedan behandlas och varvas valda delar av resultat från både enkät (föräldrapresskalan och en öppen fråga) och intervju. Det är 59% av de unga idrottarna i undersökningsgruppen som är verksamma i flera idrottsgrenar. En betydande del av unga idrottare är aktiva i flera idrottsgrenar samtidigt, vilket också bekräftas i Riksidrottsförbundets statistik och är belyst i tidigare studier (Patriksson & Wagnsson, 2004; Trondman,

Figur 1. Fördelning av svar på frågan om det någon gång har känts jobbigt eller svårt att deras föräldrar varit med och tittat på match eller träning (n=589). Procent.

2005). Barn och föräldrar har en diger uppgift i att koordinera och genomföra transporter till och från träning, packande av idrottskläder, hinna klara av skolarbete, vila, äta och sova tillräckligt. Det är mycket som skall pressas in på fritiden för idrottsfamiljer. Då gäller det att finna praktiska lösningar på hur allt skall fungera. Att det krävs någon form av engagemang av föräldrar för att bistå sina idrottande barn på fritiden är tydligt (Karp, 2004).

I enkäten ställdes frågan: "Ställer dina föräldrar upp för dig i ditt idrottande?". På denna fråga var alternativet "föräldrar som skjutsar och hämtar" det överlägset mest förekommande (82%). Detta resultat ligger i linje med Patrikssons och Wagnssons (2004) studie, som visade att transporter till och från idrottsaktiviteter är den i särklass mest förekommande insatsen bland idrottsföräldrar. För att ytterligare fördjupa perspektivet kring de ungas upplevelser av sina föräldrars eventuella negativa påverkan i samspelet i idrottsmiljön ingick frågan: "Har det någon gång känts jobbigt eller svårt att din förälder är med och tittar på dig under träning eller tävling?". I cirkeldiagrammet (figur 1) ser vi hur svaren fördelade sig inom svarsgruppen.

Denna fråga var direkt styrd till att be de unga idrottarna att svara på om de har eller har haft negativa upplevelser av sina föräldrar i idrottsmiljön. Fördelningen visar att en klar majoritet av de unga idrottarna "aldrig" (69%) upplevt sina föräldrar som ett problem när de idrottar. Det är ett mycket positivt och trygghetssamt resultat för den organiserade barn- och ungdomsidrotten, för utan behjälpliga föräldrar skulle inte denna verksamhet vara sig fungera eller överleva. Men "Ja-sidan", som i detta fall får betecknas som negativ, visar sig utgöra en grupp om 31% som i någon utsträckning inte är nöjda med sina föräldrar i

	Låg	Mellan	Hög
Intervall	5-6	7-9	10-16
Procent	40	41	19
Antal	222	234	106

Tabell 1. Respondenternas (n=562) upplevda föräldrapress (skalvärden) indelade i tre undergrupperingar.

Kategorisering av upplevd föräldrapress				
Idrottsgren	Låg	Mellan	Hög	Totalt
Fotboll	41	40	19	100
Handboll	47	37	16	100
Simning	32	43	25	100
Ridsport	41	35	24	100
Tennis	28	47	25	100
Innebandy	37	46	17	100
Friidrott	47	40	13	100
Golf	33	36	31	100
Ishockey	34	58	7	100
Gymnastik	48	42	10	100
Konståkning	44	52	4	100
Bordtennis	46	34	20	100

Tabell 2. Unga idrottares (n=562) upplevda föräldrapress fördelat på idrottsgren och indelningen låg, mellan och hög. Procent.

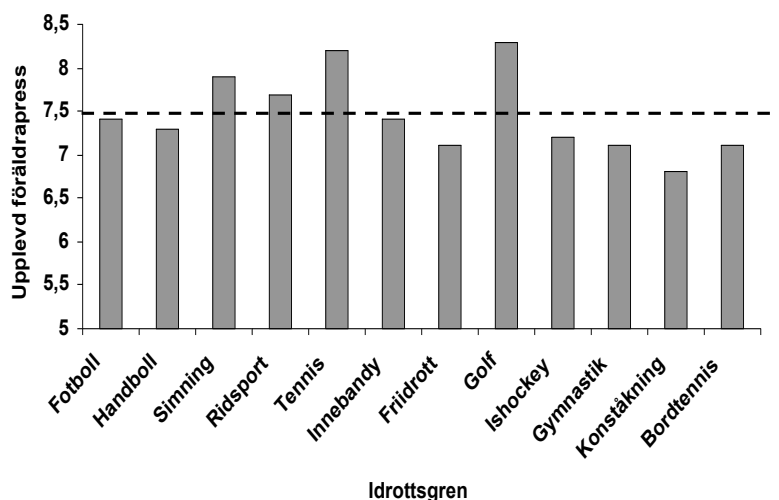
idrottsmiljön. Största andelen ligger på alternativet "sällan" (15%) följt tätt av "ibland" (14%). Endast en ringa del av undersökningsgruppen markerade "Ja ofta" (2%).

Genom denna fråga kan konstateras att majoriteten upplever sina föräldrars involvering i idrottsmiljön som positiv, men samtidigt framgår att ungefär en tredjedel av undersökningsgruppen markerar att föräldrarnas insatser inte är odelat positiv. Även om "ibland" och "sällan" inte är starka formuleringar, tecknas ändå en bild av hur samspelet mellan föräldrar och barn kan upplevas som påfrestande för barnen. Skälet till varför denna mindre grupp anger att de tycker att det känns jobbigt eller svårt med föräldrar förtydligas däremot inte genom denna fråga. Även här prövades om några skillnader utifrån kön, ålder och idrottsgren förelåg. Beträffande kön framkom inga

signifikanta avvikelser och ej heller i fråga om ålder. En idrottsgren avvek från det övergripande mönstret. Bland golfarna angav 38% av de unga att det ibland eller ofta kändes jobbigt att föräldrarna var med, mot mellan 10-20% i de andra idrottsgrenarna.

I resultaten från föräldrapressskalan (FPS) framkom att gruppen "Låg" upplevd föräldrapress bestod av 40%, gruppen "Mellan" samlade 41% och andelen som klassificeras som "Hög" upplevd föräldrapress var 19%.

För att ge en inblick i hur föräldrapress kan skildras av ett barn kan följande utsaga från en av intervjuerna vara ett exempel. Pojken berättade att han hade börjat spela för att föräldrarna ville detta. Pappan tränade dessutom "extra" med sin son, vilket innebar totalt fyra träningar i veckan. I intervjun ställdes frågan om han hade upplevt sig vara pressad av sina

Figur 2. Medelvärdet av upplevd föräldrappress fördelat på idrottsgren ($M=7,5; n=562$) ($p < .05$).

föräldrar, där pojken återger ett tillfälle under match då han upplevde sin far som "lite hotfull"

Ipp2: Åee... Det är några gånger när pappa absolut vill att jag skall vinna och det liksom...står han så här å liksom och säger massa saker vad jag skall göra och så. Att jag inte skall göra så för då ska han lämna walk-over och sånt. Han är lite hotfull.

C: Så blir han det. Hur känns det för dig då?

Ipp2: Jag blir väl lite nere.

Pojken har tidigare i intervjun beskrivit föräldrappress som när föräldrar pressar på och påtalar att barnet skall utföra något speciellt. I utdraget ovan framgår också att han själv säger att han känt sig pressad några gånger, då hans pappa absolut vill att han skall vinna. Han säger då att han "blir väl lite nere". Detta fall visar på hur pappans målsättning och förväntningar skiljer sig mot vad sonen själv vill och känner.

I en annan av intervjuerna berättar en flicka om att hennes föräldrar är med när hon rider, "Ja, mamma har ju haft 12 hästar", och hur hon upplever sina föräldrars närvaro under ridlektionerna. Här nedan beskriver flickan en händelse under en lektion.

C: Du sa att dom kan vara i vägen ibland. Hur menar du då? Om jag inte förstår det riktigt?

Ipf3: Liksom att... jag säger att...om hon inte alltid är med. Jag säger till exempel att, men nu ska

vi göra här. Då skriker dom, "Nej så ska vi inte göra, vi skall göra såhär!". Liksom.

C: Ja just det. Men när du rider då? Hur betar dom sig då? Är det din mamma det här, eller?

Ipf3: Mm...

C: Eller är det båda?

Ipf3: Nej, pappa sitter där...

C: Pappa sitter... Hur gör dom då under tiden?

Ipf3: Mamma sitter på läktaren och sitter och säger liksom "Korta upp tyglarna! Korta upp tyglarna! Korta upp tyglarna! Liksom.

Även i detta exempel framgår hur föräldern försöker styra över barnet genom att kommendera direktiv från läktarplats riktade mot dotterns agerande.

Om vi går över till enkätresultatet igen kan vi ställa oss frågan; Hur fördelar sig de unga idrottarnas värden sett utifrån föräldrappressskalans medelvärden och idrottsgren?

I figur 2 utgör hela undersökningsgruppens medelvärde på 7,5 referenspunkt för att få perspektiv på hur de olika idrottsgrenarna skiljer sig åt. Friidrott, gymnastik, bordtennis och konståkning utmärker sig genom att ligga lägre, räknat från medelvärdet, jämfört med andra grenar. Skälet till varför dessa grenar ligger lågt kan man bara spekulera i, men till del går nog en del av svaren att söka i dynamiken kring de skilda grenarnas utövande och traditioner. Dessa grenar är i sig individuella, men i unga år utövas grenarna ofta som gruppträning. Det

är endast konståkning, som ligger lägst, där gruppinslaget i träningen inte är lika tydligt, även om teamåkning också idag är en del av konståkningen för barn och ungdomar. Sättet att träna och tävla på kan förmodligen spela in för hur de unga idrottarna upplever sin idrottsmiljö i samspelet med föräldrarna. Mängden nedlagd tid på träning är till exempel också en viktig del i en specifik idrottskultur.

Vidare i granskningen av idrottsgrenarnas respektive medelvärden framgår att lagsporterna ishockey, innebandy, handboll och fotboll ligger över de nyss nämnda grenarna men fortfarande under genomsnittet för hela undersökningsgruppen. I fråga om skilda idrottskulturer kan vi här se likheter mellan dessa fyra klassiska lagidrotter. Teamkänsla är viktigt både i match och träning och i de yngre åldrarna finns ofta ett reglerat tävlings- och matchsystem för att undvika alltför mycket jämförande och tävlingshets. Det är dock känt att vissa elitklubbar med sikte på yppersta elit, inom de mest populära lagboll-idrotterna, har en verksamhet med tydligare tävlingsinriktning. Inga elitklubbar med sådan struktur och kultur finns representerade i urvalet för undersökningen. I figur 2 kan vi således utläsa att det är simning, ridsport, tennis och golf som ligger över genomsnittet på 7,5. Det som är kännetecknande för dessa fyra grenar är att de alla är individuella och krävande i fråga om föräldrars involvering. Exempelvis hästtransporter vid tävlingar, tidsåtgång vid golftävlingar eller kostnader för lokalhyra, inköp av material eller resor. Även här kan det vara svårt att på ett tydligt heltäckande sätt analysera varför dessa grenar hamnar högst på skalan. Men en möjlig förklaring, som antytts ovan, är kopplingen till höga (familje-)kostnader.

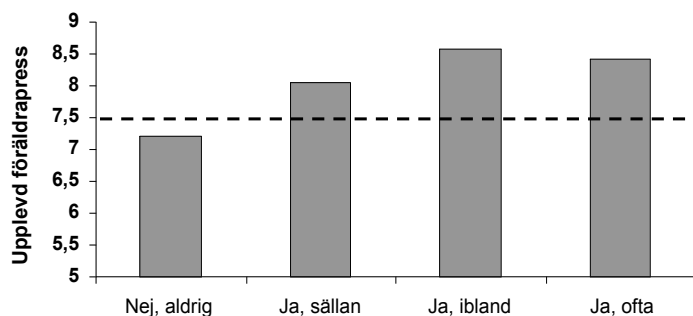
I tabell 2 läggs fokus på idrottsgrenarnas procentuella fördelning inom kategorierna låg, mellan och hög upplevd föräldrappress utifrån föräldrappressskalan (FPS).

Vid analys av de grenar som definieras som "dyra" (RF, 2004:2) kan man inom kategorin "hög föräldrappress", se att ridsport utgör 24%, simning 25%, tennis 25% och golf 31%. Dock är det endast 7% inom ishockey. Resultatet antyder således att ungefär var fjärde ung idrottare i dessa fyra dyra idrotter upplever en hög föräldrappress mot bara mellan 4% till 19% för de billigare idrotterna.

Med hjälp av frågan "Händer det någon gång att det känns jobbigt eller

Är det jobbigt när din förälder är med och tittar på vid träning eller tävling?

Figur 3. Fördelning av svarsalternativ på frågan: "Känns det jobbigt eller svårt att din förälder tittar på träning eller tävling?" kopplat till FPS-skalans genomsnittliga värde ($M=7,5; n=552$) ($p<.05$).

svårt att din förälder är med och tittar på dig under träning eller tävling?" kan bilden av negativa upplevelser och känslor av föräldrars involvering belysas. I figur 3 visas svarsalternativens fördelning ställt mot respektive undergrupps medelvärde på föräldrappressskalan.

Här framkommer att "Ja -sidan" (31% av hela undersökningsgruppen) med graderingen ofta, ibland och sällan, ligger över hela undersökningsgruppens medelvärde ($M=7,5$) på skalan för upplevd föräldrappress. Alternativet med gruppen av "Nej-sägare" (69% av hela undersökningsgruppen) ligger lägre med 7,2. Återigen framträder i resultaten att de unga idrottare som upplever samspelet med sina föräldrar i idrottsmiljön som negativt har samband med högre värden på FPS. Med denna relativt enkla fråga, med en tudelning i "Ja" och "Nej", får man ändå en relativt god uppfattning om att en problematik kan föreligga i relationen mellan barn och föräldrar i idrottsmiljön.

I resultatredovisningen tidigare beträffande den öppna frågan i enkätens avslutande del- "Har det känts jobbigt eller svårt att din förälder är med och tittar på träning eller tävling?" – har det framgått att det går att se tendenser i resultaten som speglar ett samband mellan de som angett exempel på pressande situationer och hur dessa idrottare till övervägande del befinner sig inom gruppen "hög" i analysen av föräldrappressskalan. Vad är det då för händelser och upplevelser som respondenterna återger?

I redovisningen av svaren på den öppna frågan är rubriker satta på indelningarna av de unga idrottarnas beskrivningar av negativa upplevelser

av föräldrainvolvering i idrottsmiljön. Tre kategorier har använts: "Direkt negativ feedback", där kommunikationen kan karaktäriseras som för mycket, det vill säga mer intensiv än vad barnet önskar och dessutom negativ och vid fel tidpunkt. "Krav och förväntningar", som representeras av en upplevd känsla av otillräcklighet hos barnet. "Negativa känslor", där dessa känslor är skapade av och genom föräldrarnas samspel med barnet i idrottsmiljön.

Direkt negativ feedback

Denna typ av feedback kommuniceras direkt från föräldern till barnet i samspelet dem emellan i idrottsmiljön. Nedan presenteras exempel på vad de unga idrottarna har återgett som skildringar av när de upplever föräldrarnas agerande som alltför pressande.

"Pappa var på dåligt humör och kritiserade allt." (Flicka, 12 år, konståkning.)

"När föräldrarna står och skrattar åt mig." (Flicka, 12 år, fotboll)

"Dom skämde ut mig för några vuxna." (Flicka, 9 år, simning)

"när mamma håller på och skriker på mig alldeles för mycket." (handboll, flicka 16 år)

"...ibland tjarar mamma lite väl mycket..." (golf, flicka 12 år)

"...när dom skriker på en." (innehåll, flicka 12 år)

Lee och McLean (1997) betonar alltså hur en alltför stark upplevd press hos idrottare uppstår när det finns en diskrepans mellan önskat föräldrabetende och det faktiska. Detta förtydligas bland annat i citatet där respondenten

(flicka 16 år, handboll) beskriver hur "mamma håller på och skriker på mig alldeles för mycket" (vår anmärkning i fetstil). Kopplat till definitionen av föräldrappress kan man i detta exempel tolka in hur mammans skrikande ger flickan en upplevelse av att ha direkta krav på sig att göra det mamman vill, och indirekt signalerar detta också att barnet inte räcker till. I sammanfattning skulle dessa beskrivningar av pressande föräldrar i denna kategori kunna rubriceras som: "Den öppet och direkt gapigt skällande föräldern som kritiserar". En förälder som urskiljer sig i mängden genom sitt högljudda sätt skapar press på barnet. Detta föräldrabetende tolkas som att det går över gränsen för vad barnet förväntar sig av sin förälder.

Krav och förväntningar

I följande citat ger de unga idrottarna beskrivningar av hur de upplevt samspelet med föräldrarna som allt för kravfyllt i olika situationer. I beskrivningarna framgår också hur detta skapar en obalans i samspelet mellan barn och förälder idrottsmiljön.

"Jag vill inte att de skall vara med eftersom jag spelar sämre." (handboll, pojke 12 år)

"...när det inte går så bra och pappa tror hela tiden att han vet vad man ska göra." (friidrott, pojke 12 år)

"Ibland tycker de att jag kunde vara bättre." (fotboll, pojke 12 år)

"Ibland kan jag känna att jag måste vara bra." (fotboll, flicka 13 år)

"Jag känner att jag måste prestera mycket mer." (simning, flicka 15 år)

"När de lägger sig i för mycket när man inte spelar så bra." (golf, flicka 15 år)

"...de står och tror att de vet allt." (golf, flicka 13 år)

Speciellt talande för detta är beskrivningarna där de unga idrottarna uttrycker "Ibland tycker de att jag kunde vara bättre" (fotboll, pojke 12 år) ; "Ibland kan jag känna att jag måste vara bra" (fotboll, flicka 13 år) och "Jag känner att jag måste prestera mycket mer" (simning, flicka 15 år). De ungas beskrivningar belyser på denna punkt hur faktorn "upplevd otillräcklighet" utgör en viktig del i förståelsen av problematiken kring föräldrappress. Mot bakgrund av resonemanget ovan skulle en möjlig benämning och karaktäristik på den framskrivne föräldern under denna rubrik vara: "Den direkt

eller indirekt krävande och missnöjde föräldern". Med andra ord en förälder som uttrycker missnöje med sitt eget barn till den grad att barnet helst inte vill ha dem närvarande.

Negativa känslor

I citaten nedan visar barnens utsagor hur de på ett eller annat sätt upplevt negativa känslor i sitt idrottande på grund av sina föräldrar.

- "Man blir nervös och börjar spela dåligt." (Pojke, 11 år, tennis)
 "Under ett KM. Man blir stressad." (Pojke, 10 år, bordtennis)
 "...det är nervösare med föräldrar." (handboll, flicka 15 år)
 "Alltid..." (innebandy, pojke 16 år)
 "Det har aldrig känts bra." (ridning, flicka 12 år)
 "Man blir mer nervös." (simning, flicka 14 år)

De unga idrottarnas exempel beskriver hur de upplever nervositet och stress när deras föräldrar tar del i barnens idrottande. Det framgår också att det är speciellt kopplat till tävlingsituation. Idrott, och i synnerhet tävling, bär med sig inslag av spänning, men denna ingrediens kan lika gärna utgöra något positivt genom att bidra till en iver att faktiskt få visa vad man kan eller få pröva sig själv i sin prestation (Brustad, 2001; Weinberg & Gould, 2003). Men de fall som de unga idrottarna refererar till verkar föräldrarna gestalta en extra negativ press som inte är önskvärd. Följande citat är talande för resonemanget ovan: "Man blir mer nervös" (simning, flicka 14 år); "Man blir nervös och börjar spela dåligt" (tennis, pojke 11 år) och "...det är nervösare med föräldrar" (handboll, flicka 15 år). Med utgångspunkt i de utvalda beskrivningarna för denna kategori skulle vi utifrån analys och tolkning kunna benämna dessa slags föräldrar som: "Den förälder som i samspelet med barnet i närmiljön skapar för mycket negativa emotioner".

Diskussion

Resultaten i undersökningen visar att ungefär en av fem unga idrottare inom den RF-organiserade föreningsidrotten någon gång upplever otillräcklighet och press på grund av sina föräldrar. Det kan innebära att någonstans mellan 50 000 till 75 000 unga idrottare varje år upplever obehagskänslor på grund av alltför "pushande" idrottsföräldrar,

i en aktivitet som bygger på frivillighet, lek och med ledord som "att idrotta för att må bra".

Samverkan mellan föräldrar och barn i idrottsmiljön är både intressant, speciell och komplex, inte minst utifrån att familjelivet förs ut i det offentliga rummet. Den kan inbegripa uttalade, outtalade, öppna och dolda förväntningar och krav på de sociala aktörerna. Dessutom bygger verksamheten på en aktiv delaktighet, och då ofta i form av ett direkt samarbete på plats mellan barn och föräldrar, vilket man exempelvis inte ser på samma sätt i skolmiljön. Samspelet mellan barn och föräldrar i idrottsmiljön innebär också att starka känslor kan sättas igång, då idrottens prestations- och tävlingsinslag är emotionellt medryckande. Det är få vardagsmiljöer, där barn och föräldrar samverkar, som är lika laddade som idrottens arenor. Resultaten i denna studie, likväl som andra svenska studier (Karp, 2004; Patriksson & Wagnsson, 2004; Trondman, 2005), har visat att det idag krävs någon form av involvering av föräldrar för att barn- och ungdomsidrotten som verksamhet skall fungera. Idrott som fritidsaktivitet för barn och ungdomar är således något som, frivilligt eller ofrivilligt, blir en angelägenhet för hela familjen.

Upplevd föräldrapress är ett svår-fångat fenomen. Den individuella och subjektiva dimensionen är av betydelse för upplevelsen av föräldrapress. Unga idrottare som upplever föräldrapress går säkert att finna i de flesta idrotts-grenar. Två barn i samma lag eller tävling vid samma tidpunkt kan uppleva samma situation helt olika, vilket gör gränsdragningen känslig med avseende på vad som är stöd eller press. Det är här föräldrar antagligen har en av sina större uppgifter i idrottsmiljön genom att försöka veta hur man skall stötta sitt barn på bästa sätt, utifrån barnets behov och önsningar. Utifrån de redovisade resultaten verkar emellertid miljön och kulturen och det sociala samspelet inom simning, tennis, ridsport och golf inverka på de känsliga mekanismer som ligger bakom det problem som föräldrapress inom ungas idrott innebär.

En stor uppgift att ta sig an i arbetet med att utveckla verksamheten för ungas idrottande, är att än mer koncentrera arbetet kring att alltid - och förutsättningslöst - sätta barnens glädje överst på handlingsplanen för alla aktiviteter inom "idrottsfamiljen" för barn- och ungdomsidrott i Sverige. Det bästa sättet att göra detta

på är att informera, utbilda, engagera och motivera alla berörda aktörer i dessa frågor, så att den gemensamma målsättningen kan genomsyra allt som görs inom verksamheten för den mest populära fritidssysselsättningen för barn. Det är dessutom dessa "gemensamma idrottsbarn", som skall bli våra framtida idrottsledare och idrottsföräldrar. Idrotten som social arena bär på en kraft, som gör det möjligt att skapa idrottsmiljöer, där vuxna tar ett perspektiv med fokus på de unga idrottarnas upplevelse av glädje. Därigenom undantrycks de primära källorna till föräldrars obalanserade handlingar mot barn, som skapar upplevelser av föräldrapress.

Referenser

- Alfermann, D. & Würth, S. (2001) *Parental influence on athlete's motivation and satisfaction*. Leipzig: University of Leipzig, Faculty of Sport Science.
- Brustad, J. R., Babkes, M. L. & Smith, A. L. (2001). Youth in sport: psychological consideration. In R. Singer, H. A. Hausenblas & C. Janelle (Eds.), *Handbook of Sport Psychology* (2nd ed., pp. 604-635). New York: Wiley.
- Coakley, J. (2003). *Sport in society: issues and controversies* (8th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Karp, S. (2004). *Den goda barnidrotten: Föräldrar om barns idrott* (FoU-rapport, nr. 2004:7). Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Lee, M. & Maclean, S. (1997). Sources of parental pressure among age group swimmers. *European Journal of Physical Education*, 2(2), 167-177.
- Patriksson, G. (1995). Scientific review - part II. Socialization. *The significance of sport for society* (pp.111-134). Strasbourg: Council of Europe press.
- Patriksson, G. & Wagnsson, S. (2004). *Föräldraengagemang i barns idrottsföreningar* (FoU-rapport, nr. 2004:8). Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Sveriges Riksidrottsförbundet. (2004). *Kostnader för idrott: En studie om kostnader för barns idrottande 2003* (FoU-rapport, nr. 2004:2). Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Trondman, M. (2005). *Unga och Föreningsidrotten: En studie om föreningsidrottens plats, betydelser och konsekvenser i ungas liv* (Ungdomsstyrelsens skrifter, nr. 2005:9). Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Weinberg, R. S. & Gould, D. (2003). *Foundations of Sport and Exercise Psychology* (3rd ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.